

Metodická pomůcka pro realizaci rodinné politiky na úrovni městských částí

Magistrát města Brna
Dominikánské náměstí 1 | 601 67 Brno
oz@brno.cz | www.brno-prorodiny.cz

1. Úvod	4
2. Co to je rodinná politika	5
3. Oblasti podpory rodiny neboli co všechno rodinná politika na úrovni městské části může zahrnovat	9
4. Aktéři rodinné politiky.....	20
5. Institucionální zajištění rodinné politiky	22
6. Rodinná politika na úrovni městské části.....	31
7. Rodinná politika na úrovni statutárního města Brna a jeho spolupráce s městskými částmi	36
8. Nástroje pro rozvoj rodinné politiky v MČ.....	40
9. Zajímavé odkazy	42

1. Úvod

Zájem statutárního města Brna (dále jen SMB) o rodinnou politiku má již víc než desetiletou tradici. Snaha utvářet prostřednictvím rodinné politiky optimální podmínky pro život rodin se vzájemně doplňuje s rodinnou politikou Jihomoravského kraje. Brno i Jihomoravský kraj jsou v tomto úsilí příkladem pro ostatní. Kvalitní rozvoj rodinné politiky není myslitelný bez spolupráce s městskými částmi. Pro řadu z nich je zájem o rodiny již samozřejmostí.

Brožura, kterou vydal Magistrát města Brna (dále jen MMB), nechce poučovat poučené. Oddělení prorodinné politiky Odboru zdraví MMB si je ale na druhé straně vědomo toho, že „průřezovost“ rodinné politiky vyžaduje dobrou znalost možností, jak projevit zájem o rodiny. Brožura má být zdrojem systematicky uspořádaných informací o jednotlivých oblastech rodinné politiky a jejich koncepčním ukotvení podle možností městských částí statutárního města Brna.

2. Co to je rodinná politika

2.1 Co je to rodinná politika a proč se jí vůbec zabývat

(Kromě rodin s dětmi zahrnuje i podporu seniorů a podporu mezigeneračních aktivit.)

Obvykle se rodinná politika definuje **jako souhrn aktivit podporujících rodinu**. Pro práci s touto definicí je užitečné si uvědomit, **o jakou** rodinu se rodinná politika zajímá a **proč**.

Před téměř sto lety si demografové všimli, že se rodí čím dál méně dětí, a začali být na poplach. Stát se pomalu začal zabývat zmírňováním chudoby rodin, zlepšováním zdravotních podmínek jejich členů a zpřístupňováním kvalitních nabídek vzdělávání pro děti. Všechny tyto snahy se odehrávaly v kompetenci sociální politiky, protože šlo v podstatě o odstraňování sociálních patologií.

Postupem doby se ale ukazovalo, že patologii lze předcházet. Začalo se hovořit o rodinné politice. Rodinná politika má proto preventivní charakter. Její opatření podporují potenciál rodiny, aby se mohl v konkrétní rodině co nejlépe rozvinout. Nejde tedy o podporu v nemohoucnosti, ale o podporu ve smyslu motivování, oceňování. Takto chápaná podpora se realizuje v nabídkách či opatřeních, které si rodina podle své, pokud možno svobodné, volby zvolí. Někdy se říká, že sociální politika hasí a rodinná politika hnojí.

Rodinná politika se uskutečňuje na státní a regionální úrovni. Státní rodinná politika je v České republice institucionálně ukotvena od roku 2004, kdy byl na Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR zřízen odbor pro rodinu. Jen o několik let později vznikla koncepčně uchoopená rodinná politika Jihomoravského kraje a statutárního města Brna.

Hlavní význam regionální rodinné politiky spočívá v tom, že je blíž rodinám. Může proto mnohem lépe spolupracovat s rodinami a reagovat na jejich potřeby. Svými postupy vytváří více či méně vhodné prostředí, v němž se uskutečňují opatření státní rodinné politiky.

Kvalitní rodinná politika není přínosem jen pro rodiny. **Je stejně tak přínosem i pro danou oblast.** Rodinná politika je zacílena nejen do přítomnosti, ale i do budoucnosti. V tom přispívá udržitelnému rozvoji společnosti. Největší výzvy, které se budou v bezprostřední budoucnosti řešit, souvisí s demografickou krizí: stárnutím obyvatelstva a nedostatečným nárůstem počtu dětí.

Pro město Brno je tato výzva zvláště aktuální: Brno mělo v porovnání s velkými městy podíl poproduktivní složky obyvatel na začátku roku 2016 druhý nejvyšší (19,9 %) a nejmenší relativní nárůst obyvatel od roku 2008.

Bezprostřední příčinou demografického stárnutí je snižující se porodnost a prodlužující se délka dožití. První je možno označit za jev negativní a druhý za jev pozitivní. Pokud chce daná lokalita (stát, kraj, obec-městská část) podpořit porodnost, musí naplňovat potřeby těch, kteří chtějí realizovat svoje rodinná přání. Jinými slovy: rodit, vychovávat děti a pěstovat mezigenerační vztahy.

Tyto snahy se naplňují v ukazatelích jako:

- stabilita rodiny,
- dostatečná nabídka služeb péče o nejmenší děti,
- pracovní příležitosti – chování zaměstnavatelů,
- bytová politika,
- dostatečné daňové slevy za vychovávané děti, **ale také**
- ocenění rodiny (tuto potřebu uvádí rodiny se třemi a více dětmi).

Uvedené ukazatele lze naplňovat nejen na státní, ale i na regionální úrovni.

Demografický vývoj v městských částech byl v letech 2001–2011 následující:

Poř.	Městská část	Celkem obyvatel*	Podíl obvodu na celkovém počtu obyvatel Brna			Podíl obyvatel ve věku*		Index maskulinity*
			2001	2011	Změna	0-14	65 +	
1	Brno-střed	64 316	17,9 %	16,7 %	-1,3 %	11,5 %	17,5 %	94,9
2	Brno-sever	47 643	12,2 %	12,3 %	0,1 %	13,1 %	22,9 %	88,3
3	Královo Pole	28 674	7,4 %	7,4 %	0,1 %	11,0 %	20,0 %	94,5
4	Líšeň	26 781	6,7 %	6,9 %	0,2 %	13,9 %	10,1 %	96,2
5	Bystrc	24 218	6,3 %	6,3 %	-0,1 %	13,5 %	14,9 %	89,3
6	Židenice	22 000	5,4 %	5,7 %	0,3 %	13,6 %	19,8 %	91,7
7	Žabovřesky	21 047	5,9 %	5,5 %	-0,5 %	11,8 %	26,5 %	86,2
8	Řečkovice a Mokrá Hora	15 486	4,0 %	4,0 %	0,0 %	13,0 %	21,7 %	91,1
9	Bohunice	14 683	4,4 %	3,8 %	-0,6 %	10,6 %	13,8 %	92,3
10	Vinohrady	13 361	3,9 %	3,5 %	-0,5 %	11,1 %	10,7 %	90,3
11	Starý Lískovec	12 931	3,8 %	3,4 %	-0,4 %	12,2 %	16,8 %	88,1
12	Kohoutovice	12 621	3,5 %	3,3 %	-0,3 %	13,4 %	16,5 %	88,8
13	Nový Lískovec	11 349	3,0 %	2,9 %	-0,1 %	15,0 %	9,0 %	92,6
14	Brno-jih	9 690	2,1 %	2,5 %	0,4 %	11,3 %	11,8 %	104,1
15	Slatina	9 360	2,3 %	2,4 %	0,2 %	14,4 %	12,1 %	97,4
16	Černovice	8 024	1,9 %	2,1 %	0,1 %	12,7 %	17,5 %	94,3
17	Komín	7 457	1,9 %	1,9 %	0,0 %	13,2 %	20,2 %	89,5
18	Medlánky	5 898	0,8 %	1,5 %	0,7 %	17,8 %	11,1 %	94,8
19	Tuřany	5 674	1,2 %	1,5 %	0,2 %	13,8 %	17,1 %	97,6
20	Maloměřice a Obřany	5 621	1,3 %	1,5 %	0,2 %	14,0 %	17,1 %	97,6
21	Jundrov	4 132	1,0 %	1,1 %	0,0 %	13,7 %	22,0 %	90,9
22	Chrlice	3 722	0,8 %	1,0 %	0,1 %	14,0 %	13,5 %	100,8
23	Žebětín	3 577	0,6 %	0,9 %	0,4 %	18,5 %	12,7 %	93,7
24	Bosonohy	2 457	0,6 %	0,6 %	0,0 %	13,8 %	18,2 %	94,7
25	Ivanovice	1 746	0,3 %	0,5 %	0,2 %	16,8 %	12,9 %	102,6
26	Jehnice	1 102	0,2 %	0,3 %	0,1 %	15,6 %	12,4 %	99,6
27	Kníničky	1 006	0,1 %	0,3 %	0,1 %	15,7 %	14,6 %	100,0
28	Útěchov	760	0,1 %	0,2 %	0,1 %	21,2 %	9,0 %	92,9
29	Ořešín	577	0,1 %	0,1 %	0,0 %	17,1 %	15,4 %	99,0
	Celkem	385 913	100,0 %	100,0 %	0,0 %	12,8 %	17,4 %	92,5

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001 a 2011.

Pozn.: * jsou označeny údaje z roku 2011. Index maskulinity ukazuje počet mužů na 100 žen.

Metodická poznámka: V roce 2001 je uvedeno obyvatelstvo úhrnem, které zahrnuje trvalý a dlouhodobý pobyt. V roce 2011 došlo k metodické změně a jsou uváděny údaje o obyvatelích s obvyklým bydlištěm.

Pokud budeme zkoumat, ve kterých typech rodin se rodí nejvíce dětí, potom dojdeme k závěru, že v rodinách úplných a stabilních. Přičemž nejstabilnější formou je rodina založená na manželství rodičovského

páru. Tento typ rodiny vykazuje vyšší porodnost a ekonomickou nezávislost na státu. Je proto velmi žádoucí podporovat stabilitu rodinného soužití, aniž by měli být jakkoli diskriminováni nebo stigmatizováni ti, kterým se takové soužití nedaří. Těm jsou určena opatření na pomezí rodinné a sociální politiky v podobě poradenství, vzdělávání a sociální podpory.

2.2 Cíle rodinné politiky

V roce 2018 byl jako základní koncepční materiál schválen Plán zdraví města Brna 2018–2030. Definuje následující cíle rodinné politiky:

Hlavní cíl:

Podpořit stabilní rodinné vazby a posílit prostředí přátelské rodině

Specifické cíle:

- 1. Podporovat realizaci rodinné politiky na komunální úrovni**
- 2. Podporovat služby pro upevnění funkce a soudržnosti rodiny i sounáležitosti napříč generacemi**
- 3. Podporovat slučitelnost osobního a pracovního života**
- 4. Vytvářet městský prostor přátelský k rodinám**
- 5. Oceňovat přínos rodiny a uznat měnící se role jejích jednotlivých členů**

3. Oblasti podpory rodiny neboli co všechno rodinná politika na úrovni městské části může zahrnovat

Následující popis se soustřeďuje na možnosti působení městské části při utváření rodinné politiky.

3.1 Podpora služeb pro rodiny

3.1.1 Podpora rodinných vazeb a partnerských a rodičovských kompetencí

Vzdělávací a osvětové programy

Cíl: podpořit stabilitu rodiny a usnadňovat plnění výchovného úkolu.

Bližší popis: Je prokázáno, že kompetence pro partnerský/manželský vztah se dají prohlubovat nabídkou tréninkově-vzdělávacích programů. Tento typ vzdělávání má pozitivní vliv na stabilitu vztahu, je přímou prevencí rozvodovosti, protože umožňuje předcházet nedorozuměním a omylům. Programy jsou poskytovány zejména nestátními neziskovými organizacemi (dále jen NNO) a jedná se zejména o: kurzy přípravy na manželství, setkávání pro nezadané, doprovázení mladých manželství, víkendové pobyty s naukově relaxačním programem pro členy rodiny (např. otce nebo matky s dětmi atd.)

Poradenství a mediační služby

Cíl: pomáhat s řešením vztahových krizí, případně významně mírnit jejich negativní dopady, zvláště na děti.

Bližší popis: Podpora poradenství je velkým úkolem současnosti vzhledem k nedostatečnému vzdělávání v partnerských kompeten-

cích. Klíčové je, aby existovala dostatečná nabídka poradenských a mediačních služeb. Tento úkol se zatím v dostatečné míře nedaří. MČ může být zřizovatelem poradenských služeb nebo je může podporovat i jinak.

Mateřská a rodinná centra

Cíl: zamezit sociálnímu vyloučení pečujících rodičů, zvláště matek, a poskytovat vzdělávání na podporu kompetencí a služeb potřebných pro rozvoj rodiny.

Bližší popis: Mateřská a rodinná centra zaznamenala za dobu své více než třicetileté existence kvalitativní rozvoj. Vedle organizací, které nabízejí příležitost k trávení společného času matek a dětí formou vzdělávacích a zážitkových programů, patří centra pro rodinu k organizacím, které systematicky vzdělávají v rodičovských, partnerských kompetencích, nabízí programy pro celou rodinu i její členy, provozují sociální služby a jsou organizacemi rozvíjejícími rodinnou politiku.

Komunitní centra

Cíl: podpora komunitního života v prostorách, které umožňují flexibilní pořádání nejrůznějších aktivit a setkávání všech generací.

Bližší popis: Jsou to místa, která nabízí prostor pro setkávání zájmových skupin různých generací nebo mezigeneračních skupin za účelem pořádání širokého spektra akcí, např. výstav vlastních nebo objednaných materiálů, akcí k předávání zkušeností (např. v pěstování květin seniorů s dětmi), programů podporujících udržování místních tradic a nejrůznějších přednášek. Komunitní centrum je také místem pro dobrovolnictví a vzájemnou pomoc občanů.

3.1.2 Podpora služeb pro děti

Institucionální a neinstitucionální péče o děti

Cíl: rozvoj těchto forem péče znamená doplnění rodičovské péče. Cílem je, aby byla k dispozici taková nabídka flexibilních forem zaměstnávání, která umožní volit rozsah nerodinné péče podle svobodné volby rodičů. Podpora by se měla soustředit na rozvoj takových forem péče, které jsou právně možné, ale zatím nerozvinuté.

Bližší popis: Městské části (dále jen MČ) mohou být zřizovateli institucionálních forem péče (mateřské školy) a dětských skupin. Poměrně nová je možnost zřizovat mikrojesle v domácnosti poskytovatele. Právě tato forma péče by mohla být využívána těmi ženami, které zatím nejsou zaměstnané kvůli tomu, že preferují péči o vlastní děti doma, nebo pro ty, které poskytují službu péče o nejmenší děti ve své domácnosti nelegálně.

Podpora volnočasových aktivit pro děti a mládež v době prázdnin

Cíl: umožnit kvalitní prožívání prázdnin dětem.

Bližší popis: Aktivity jsou pořádány NNO, za podpory městských částí nebo samotnými městskými částmi a podporovány příspěvky rodičů. Osvědčeným typem těchto aktivit jsou příměstské tábory, které nabízí kvalitní programy v obvyklé pracovní době rodičů.

3.1.3 Opatření na podporu zdravého životního stylu rodiny

Podpora duchovních, kulturních a volnočasových aktivit rodin

Cíl: vytvářet příležitosti na podporu sociálních vazeb, aktivizace občanů a upevňování návyků zdravého životního stylu.

Bližší popis: V životě jednotlivců i celých rodin se během let shromažďuje potenciál duchovních a kulturních hodnot v podobě vzpomínek, celoživotních zručností či dovedností, sbírek vzpomínkových

předmětů a historického materiálu. Žádané jsou i vzdělávací aktivity ve formě přednášek. Jsou zaměřeny na podporu zdraví a prevenci sociálně-patologických jevů: vzdělávání rodičů a prarodičů v kompetencích potřebných pro výchovu dětí, péče o nemocné členy rodiny, ohrožení domácím násilím atd.

3.1.4 Podpora mezigeneračních vztahů

Cíl: podpořit prohlubování mezigeneračních vztahů a přispět tak k jejich ocenění, budování důvěry mezi generacemi, prevenci sociálního vyloučení seniorů, mezigeneračnímu přenosu hodnot a multiplikačnímu využití potenciálu generací.

Bližší popis: Osvědčenými opatřeními k dosažení cíle jsou programy nabízející aktivity pro prarodiče s dětmi nebo celé rodiny formou víkendových nebo týdenních pobytů. Patří sem i služby zaměřené na posílení vícegeneračních vazeb v rodině formou péče o dítě seniorem v „adoptivní“ rodině. Oblíbené jsou například i koncerty pro rodinu.

3.1.5 Podpora tzv. sendvičové generace a prarodičů aktivních na trhu práce

Cíl: nabídnout potřebné informace, případně trénink nutných dovedností pro zvládnání péče o závislou osobu v situaci, kdy se rodič stará i o děti žijící v jeho rodině. V neposlední řadě jde o společenské uznání této angažovanosti. Obdobná situace je u prarodičů, kteří se podílí na péči o vnoučata a jsou aktivní na trhu práce.

Bližší popis: Demografickým stárnutím obyvatelstva a narůstajícím věkem při zakládání rodiny stoupá počet příslušníků tzv. sendvičové generace a těch, kteří zvládají více sociálních rolí najednou. Do sendvičové generace patří občan, který pečuje současně o nezletilé děti a o svoje potřebné rodiče. Podobné potřeby mají i prarodiče, kteří se podílí na péči o svoje vnoučata a navíc mohou patřit i k sendvičové generaci.

Městské části mohou organizovat osvětové programy nebo se mohou připojit ke kampaním pořádaným statutárním městem Brnem.

3.2 Podpora seniorů – aktivizace seniorů, podpora zdraví ve stáří

Jde o rozsáhlou kapitolu rodinné politiky, do které patří tyto oblasti podpory:

- **preventivní a osvětové aktivity,**
- **podpora aktivit pořádaných seniorskými organizacemi,**
- **podpora aktivního života seniorů (podpora zdraví, ekonomické aktivity, zájmové, sportovní a dobrovolnické činnosti, podpora mezigeneračních aktivit, účast na veřejném a politickém životě města/městské části),**
- **podpora péče o seniory (preventivní programy zaměřené na bezpečnost seniorů, kurzy péče o nesoběstačné seniory, podpora vzdělávání zdravotnického personálu v oblasti přístupu k seniorům),**
- **podpora zvyšování informovanosti seniorů (zvyšování informovanosti seniorů o službách, akcích na podporu přípravy života ve stáří, činnosti organizací, poradenství).**

Cíl: vytvářet podmínky pro aktivní stárnutí v bezpečí a důstojnosti tak, aby se staří lidé mohli nadále podílet na všech aktivitách jako plnohodnotní občané.

Bližší popis: Společnost má respektovat právo starších lidí na rovnost příležitostí, jejich zodpovědnost, účast na veřejných rozhodováních a ostatních aspektech komunitního života. Ke stáří patří i nemoc. Má být proto podporováno umění „žít se svou nemocí“.

3.3.1 Opatření v oblasti podpory zaměstnavatelů

Cíl: ocenění zaměstnavatelů za jejich personální politiku, která umožňuje, aby se pečovatelské závazky nestávaly překážkou prosperity firmy a nevýhodou zaměstnaných.

Bližší popis: Na území městské části jsou zaměstnavatelé, jejichž personální politika má bezprostřední vliv na kvalitu života obyvatel městské části. Je v zájmu celého regionu, aby byl udržován dialog mezi firmami a jejich bezprostředním okolím, který by motivoval k vytváření takových opatření, která budou ku prospěchu všech.

Zvláštní význam má v tomto ohledu personální politika samotného úřadu městské části. Pokud je vedení městské části vstřícné k opatřením umožňujícím lepší slučitelnost profese a pečovatelských závazků (tedy péči o děti i závislé členy rodiny), bude lépe podporovat tato opatření v organizacích působících na území městské části.

Na úrovni městských částí je možno udržovat spolupráci se zaměstnavateli např. formou opatření auditu Familyfriendlycommunity, oceňováním zaměstnavatelů a jejich medializací v místních periodikách, případně účastí na projektech SMB a Jihomoravského kraje.

3.3.2 Podpora pečujících rodičů

Zahrnuje oblasti:

- **podpory inovativních forem péče o děti,**
- **podpory organizací poskytujících programy pro rodiče.**

Cíl: vytvářet odpovídající nabídku nerodičovské péče o děti jako doplňkovou péči o nejmenší děti k péči rodinné.

Bližší popis: Oblast podpory pečujících rodičů je v nasměrování opatření identická s podporou služeb pro děti. Specifikum této skupiny opatření je ve vytváření takové nabídky nerodičovské péče, kte-

rá usnadňuje rodičům volbu času a formy pro její využití. Proto je žádoucí pestrost nabídky.

Ze strany městské části se jedná například o nabídku přednášek a konzultací pro rodiče, kteří potřebují radu v otázkách souvisejících s vhodným okamžikem nástupu dítěte do zařízení péče o dítě a radu při případných potížích se začleněním dítěte do péče tohoto zařízení. Ze strany městské části je důležité udržovat komunikační kanály, kterými se dá spolehlivě zjišťovat potřeba doplňkových forem péče. Patří sem zejména mikrojesle provozované v domácnosti poskytovatele.

3.4 Vytváření prostředí příznivého rodině:

3.4.1 Opatření v oblasti rozvoje infrastruktury

Rozvoj bezbariérovosti

Rozvoj specifické infrastruktury (např. místa pro přebalení, nakojení dětí, dětská hřiště a sportoviště)

Cíl: zajištění bezbariérové přístupnosti města – vytváření prostředí, které bude přátelské pro všechny.

Bližší popis: Tato oblast zahrnuje komplexní řešení problematiky přístupnosti města – řešení svobodného pohybu po městě pro všechny (rodiče s kočárky, senioři, lidé se sníženou pohyblivostí nebo smyslovým postižením). Aktivity v této oblasti mohou být zaměřeny nejen na stavební odstraňování bariér, ale i na bariéry technicko-organizační. Patří sem také zajištění dostatečného mobiliáře, rozvoj dopravní obslužnosti, rozvoj dětských hřišť a jiných sportovišť apod.

3.4.2 Přímá podpora rodin

Cíl: vytváření příznivých podmínek pro život rodin prostřednictvím přímé podpory rodin v oblasti dopravy a aktivního společného trávení volného času všech členů rodiny.

Bližší popis: Opatření v této oblasti směřují přímo k rodinám, nikoli k prorodinným organizacím nebo projektům. Jedná se o opatření typu slevy pro rodiny v městských zařízeních, zvýhodněné jízdné v MHD, dopravní asistent apod. Opatření zpravidla zavádějí jednotlivá zařízení (příspěvkové organizace), MČ pak může např. kompenzovat příp. ztráty, případně napomáhat zvyšování informovanosti o opatřeních v této oblasti.

3.4.3 Podpora bydlení

Cíl: dostatečná kapacita dostupného bydlení pro rodiny a seniory.

Bližší popis: Naplňování cílů, které jsou uvedeny ve Strategii bydlení města Brna. Strategie je dostupná na těchto stránkách:

<https://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-3-namestka-primatorky/bytovy-odbor/strategicke-dokumenty/>

3.5 Osvětově informační činnost

3.5.1 Podpora spolupráce různých společenských subjektů

Cíl: komplexní nabídka opatření rodinné politiky podle skutečných a aktuálních potřeb rodin na daném místě k optimální orientaci rodin a zainteresované veřejnosti. Propagovat pokud možno všechny aktivity na území městské části.

Bližší popis: Opatření rodinné politiky vytváří širokou škálu nabídek. Je to proto, že nabídky mají uspokojit potřeby konkrétních rodin v rozmanitých životních situacích.

Nabídku opatření nerealizuje jen vedení města, ale především různé další subjekty, v neposlední řadě neziskové organizace. Šíře těchto poskytovatelů, jejich programy a časové rozložení jsou mnohdy vedení města neznámé. Znalost existující nabídky je velmi důležitá pro efektivní vynakládání prostředků a sil. Jako velmi užitečný nástroj k solidní orientaci slouží audit familyfriendlycommunity, který profe-

sionálním způsobem řeší setkávání aktérů rodinné politiky v rámci městské části. Konkrétními způsoby podpory spolupráce jsou sdílené kalendáře kulturních a vzdělávacích akcí, webový informační portál na stránkách města, informace na sociálních sítích atd.

3.5.2. Podpora vzdělávacích akcí o rodině a rodinné politice (konference, semináře)

Cíl: Udržovat veřejné povědomí o aktuálních možnostech rodinné politiky a potřebách rodin v městské části a v regionu.

Bližší popis: Rodina je v rodinné politice nejen objektem péče, ale na rozdíl od sociální politiky především jejím subjektem. V praxi to znamená, že by se měla udržovat obecná dobrá informovanost o tom, jaké charakteristiky současná rodina vykazuje, jakým společenským tlakům musí čelit, jaké překážky pro realizaci rodinných přání zejména mladých lidí lze popsat a jaké příklady dobré praxe pro práci s rodinami existují. Způsoby, jak dosahovat stanoveného cíle, jsou rozmanité. Nejčastěji jsou využívány formy přednášek, seminářů nebo konferencí.

Pro městskou část je většinou nejefektivnější, pokud zprostředkovává a využívá pozvánky SMB a jiných pořádajících subjektů.

3.5.3. Mediální propagace, publikování informačních materiálů (spolupráce se SMB)

Cíl: Propagace komplexní nabídky opatření rodinné politiky, zejména zajištění její propagace v nejrůznějších médiích.

Bližší popis: Mediální propagace je založena na kvalitním propojování informací o nabídkách. Její způsoby vychází z dohody realizátorů opatření na základě inventury stávající nabídky. Propagace se realizuje obvykle formou webových stránek, sociálních sítí, informačních středisek, středisek pro trávení volného času, čekáren lékařů apod., kde jsou k dispozici informační materiály. Občasně je možno využít příležitosti konání různých trhů, tradičních svátků, divadelních představení apod.

3.5.4. Podpora utváření prorodinného klimatu ve společnosti (kampaně Národní týden manželství, Týden pro rodinu)

Cíl: V městské části podpořit celonárodní aktivity, jejichž cílem je podpora prorodinného klimatu ve společnosti, a tak dosáhnout multiplikačního efektu s minimálním vynaložením vlastních nákladů.

Bližší popis: Městská část se připojí k určité kampani nebo iniciativě, která má svůj definovaný cíl. Zaměření kampaně co do konkrétního obsahu je voleno organizátory každoročně znovu. Pro zúčastněné subjekty je výhodné využít připravená témata a současně tak deklarovat svoji spoluúčasť. Připojením posilují prestiž vytčeného cíle.

V současné době patří ke zmíněným kampaním například Národní týden manželství a Týden pro rodinu. Národní týden manželství se koná v únoru kolem valentinského svátku. Jeho cílem je upozornit na hodnotu stabilního soužití rodičovského páru v rodině a na úskali, která je k tomu potřeba překonávat. Týden pro rodinu se koná v květnu kolem Mezinárodního dne rodin, který byl OSN vyhlášen na 15. května. Cílem Týdne pro rodinu je posílit prestiž rodiny z konkrétního úhlu pohledu a nabídnout rodinám příležitost prožít společné chvíle.

3.6. Dotační programy na podporu rodiny

Cíl: Podpora a motivace realizace prorodinných opatření

Bližší popis: Vlastní dotační nástroj pro podporu prorodinných opatření je skvělým nástrojem a motivačním prvkem k realizaci prorodinných projektů. Zároveň umožňuje ovlivňovat poskytování prorodinných služeb prostřednictvím stanovených priorit dotačního titulu.

4. Aktéři rodinné politiky

Referát pro rodinu – vedení města:

Jejich úkolem je vytvářet podmínky pro život rodin v okruhu své působnosti. Práce referátu by měla být koncepčně podložena – více v kapitole o institucionálním zajištění rodinné politiky.

Rodiny

jsou spolutvůrci opatření rodinné politiky, nikoliv jen pasivními příjemci. Tím se, jak už bylo řečeno, zásadně liší rodinná politika od sociální. Lokální úroveň umožňuje nejužší komunikaci s rodinami s cílem zjišťovat jejich potřeby a motivovat je ke spolupráci. Nejefektivnějším nástrojem na podporu spolupráce je audit familyfriendly-community.

Rodiny, mohou zakládat neziskové organizace (typickým příkladem jsou mateřská centra nebo různá centra volného času) nebo se podílet dobrovolnicky na zajišťování rozmanitých služeb pro rodiny. Patří sem například: předčítání a rukodělky vedené seniory pro děti v mateřských školách, moderování programů pro seniory samotnými seniory atd.

Organizace, které se podílejí na naplňování funkcí rodiny:

- předškolní zařízení a školní zařízení – podílí se na socializaci dětí. Jde o to zajistit optimální komunikaci mezi školou a rodinou.
- organizace poskytující vzdělávání – patří sem přednášková činnost na podporu rodičovských kompetencí (schopnosti vychovávat děti) a partnerských kompetencí (komunikační dovednosti, zvládání konfliktů, hospodaření v rodině atd.), prevence patologií, zejména závislostí a násilí v rodině.
- organizace poskytující sportovní a výchovně vzdělávací aktivity – jedná se o rozmanité tělocvičné organizace a mládežnické organizace typu Sokol, Orel, Junák-český skaut atp.

- zájmová uskupení rodin – jedná se o organizace sdružující rodiny nebo jejich členy. V Brně pracuje Síť pro rodinu, Rodinný svaz ČR, Unie center pro rodinu a komunitu a členská centra těchto střešních organizací: mateřská a rodinná centra.

5. Institucionální zajištění rodinné politiky

Rodinná politika na úrovni městské části je určována rodinnou politikou na státní, krajské a úrovni statutárního města Brna. Proto se v následujícím textu zaměříme na základní informace o těchto politikách.

Rodinnou politiku na státní úrovni řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV),

kteří v roce 2004 zřídilo odbor pro rodinu, v současné době nazvaný jako Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí. Tento odbor mj. vydal v roce 2017 koncepci státní rodinné politiky, která byla v roce 2019 novelizovaná. V roce 2017 byla rovněž vydaná Zpráva o rodině. Odbor vyhlašuje dotační řízení na podporu neziskových organizací pracujících s rodinami, organizuje soutěže Obec přátelská rodině a Obec přátelská seniorům.

MPSV dále zabezpečuje politiku stárnutí, řídí pojistné systémy a dávky státní sociální podpory a státní sociální péče.

Na úrovni Jihomoravského kraje

působí v rámci Odboru sociálních věcí, oddělení sociální práce, SPO a rodinné politiky. Referát rodinné politiky mj. realizuje audit familyfriendlycommunity, metodicky spolupracuje s koordinátory rodinné politiky v obcích, realizuje politiku stárnutí. Spravuje web www.rodinnapolitika.cz.

Jihomoravský kraj schválil pro léta 2015–2019 Koncepci rodinné politiky, jejíž naplňování konkretizuje v akčních plánech.

Základním koncepčním cílem rodinné politiky je zejména ocenit přínos, který rodina pro společnost představuje.

Mezi hlavní oblasti zájmu rodinné politiky Jihomoravského kraje patří podpora rodinné politiky v obcích, protože jsou to právě obce, které znají potřeby místních rodin nejlépe. Cílem rodinné politiky Jihomoravského kraje je proto podpora koncepčního ukotvení a institucionálního zajištění rodinné politiky na úrovni obcí.

Cíl rodinné politiky je naplňován sledováním specifických cílů:

1. Cílem rodinné politiky je podpora autonomní rodiny založené na stabilních, celoživotních vztazích. Její opatření se tedy nezaměřují v první řadě na podporu jednotlivých členů rodiny, ale na usnadnění výkonu funkcí, za něž nese odpovědnost rodina.
2. Cílem rodinné politiky je podpora svobodné volby rodiny týkající se její velikosti, míry profesního zapojení rodičů, způsobu péče o děti a další závislé členy rodiny.
3. Cílem rodinné politiky je předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny.
4. Cílem rodinné politiky je tvorba pro-rodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě aktérů rodinné politiky.
5. Cílem rodinné politiky je utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny a vlastní odpovědnosti za její stabilitu a funkčnost prostřednictvím výchovy k partnerství, manželství a rodičovství.

Vlastní koncepce krajské rodinné politiky sleduje 5 priorit:

1. Podpora vytváření vhodných životních podmínek pro fungování rodin a spoluvytváření prostředí příznivého rodině
2. Slučitelnost rodiny a zaměstnání
3. Podpora služeb pro rodiny
4. Osvětově informační činnost
5. Institucionální zabezpečení rodinné politiky

Na úrovni statutárního města Brna

byl jako základní koncepční materiál byl v roce 2018 schválen Plán zdraví města Brna 2018–2030. Cíle pro politiku zdravé rodiny byly již zmíněny v kapitole 2.2. „Cíle rodinné politiky“

Pro orientaci politiky městských částí je důležitá vize pro Plán zdraví města Brna 2018–2030. Přinášíme plné znění:

Brno je zdravé město s vysokou kvalitou života obyvatel, zahrnující kvalitní, dostupnou a moderní zdravotní péči s využitím prvků telemedicíny, včasnou diagnostiku, důslednou prevenci civilizačních chorob a rozvoj paliativní péče. Brno je město přátelské k rodině. Lidé zlepšují a rozvíjejí vztahy v rámci své rodiny i různých komunit a organizací a město je v tom podporuje – pracuje na posilování vzájemného respektu mezi generacemi a dalšími skupinami obyvatel. Město věnuje dostatečnou pozornost všem skupinám obyvatel s důrazem na zranitelnou část populace (např. děti, těhotné ženy, starší populace, dlouhodobě nemocní, terminálně nemocní), které se dostává individualizovaného zájmu a péče. Brno je město bez bariér rozvíjející kvalitu veřejného prostoru.

Rodinná politika je v Plánu zdraví zahrnuta zejména v Politice zdravé rodiny. Některé další části, zejména Aktivní a zdravé stárnutí, jsou pro městské části v rozsahu jejich působnosti rovněž orientující.

Plán zdraví obsahuje následující tematické oblasti:

- A) Politiku a rozvoj zdravotnických služeb a prevence,
- B) Politiku zdravé rodiny,
- C) Aktivní a zdravé stárnutí,
- D) Prevenci násilí v rodině – problematika domácího násilí.

Plán je rozpracovaný do strategické a programové části do roku 2030 a obsahuje i akční plán vždy pro tříleté období.

Pro přehlednost budeme sledovat jen část B) Politiku zdravé rodiny a část C) Aktivní a zdravé stárnutí.

Vybrané tematické oblasti sledují následující cíle:

Tematická oblast B/ Politika zdravé rodiny

Dílčí cíl: Podpořit stabilní rodinné vazby a posílit prostředí přátelské rodině.

K realizaci dílčího cíle slouží 5 priorit a příslušná opatření:

Priorita 1: Podporovat realizaci rodinné politiky na komunální úrovni

Opatření 1.1: Podporování institucionální spolupráce v rodinné politice a zachování stávajícího institucionálního zakotvení

Opatření 1.2: Podporování komunitních aktivit včetně komunitních center

Opatření 1.3: Podporování participace rodin na veřejném životě

Opatření 1.4: Zajišťování financování rodinné politiky

Opatření 1.5: Monitorování potřeb a situací rodin včetně průběžné evaluace efektivního využití stávajících nabídek.

Priorita 2: Podporovat služby pro upevnění funkce a soudržnosti rodiny i sounáležitosti napříč generacemi

Opatření 2.1: Rozšiřování kapacity poradenských služeb pro rodinu

- Opatření 2.2: Podporování nových aktivit na podporu mezigeneračního soužití a rodinného života
- Opatření 2.3: Podporování projektů zaměřených na osoby pečující o závislého člena rodiny
- Opatření 2.4: Podporování dostupnosti preventivních programů směřujících ke stabilitě rodinného systému
- Opatření 2.5: Podporování služeb náhradní péče o dítě

Priorita 3: Podporovat slučitelnost osobního a pracovního života

- Opatření 3.1: Podporování a rozšiřování spektra služeb péče o dítě (např. neinstitucionální péče o dítě – profesionální chůvy, trojlístek)
- Opatření 3.2: Podporování přípravy mladých osob na trh práce
- Opatření 3.3: Podporování projektů zaměřených na sladování pracovního a rodinného života
- Opatření 3.4: Podporování projektů zaměřených na problematiku sendvičové generace

Priorita 4: Vytvářet městský prostor přátelský k rodinám

- Opatření 4.1: Odstraňování bariér ve veřejném prostoru
- Opatření 4.2: Vytváření programů pro společné trávení volného času rodin
- Opatření 4.3: Podporování dostupného bydlení pro rodiny (byty pro mladé rodiny, startovací byty)

Priorita 5: Oceňovat přínos rodiny a uznat měnící se role jejích jednotlivých členů

- Opatření 5.1: Medializace nezastupitelnosti funkční rodiny a její hodnoty

Opatření 5.2: Opatření na podporu projektů zaměřených na posilování schopnosti rozhodovat se, přebírat odpovědnost a posilovat fyzickou kondici mladých lidí

Tematická oblast C/ Aktivní a zdravé stárnutí

Dílčí cíl 1: Podpořit aktivní život seniorů, včasnou přípravu na stáří a rozšířit dobrovolnické aktivity seniorů.

Priorita 1: Aktivizovat seniory včetně dobrovolnických aktivit

Opatření 1.1: Podporování vzdělávacích, kulturních a pohybových aktivit pro zdravý život seniorů

Opatření 1.2: Motivování seniorů k intenzivnějšímu zapojení se do dobrovolnických aktivit, zprostředkovat jim vhodné možnosti k tomuto zapojení

Opatření 1.3: Dlouhodobé vytváření a zajišťování podmínek pro neformální setkávání seniorů jako boj proti osamění a sociálnímu vyloučení

Opatření 1.4: Podporování nabídky mezigeneračních aktivit a akcí

Opatření 1.5: Využívání potenciálu seniorů v neformálním vzdělávání

Priorita 2: Podporovat včasnou přípravu na stáří

Opatření 2.1: Vytvoření programů na zvýšení schopnosti sebereflexe a seberealizace seniorů v oblasti řešení budoucí životní situace (bydlení, pracovní příležitosti, volný čas) se zaměřením na fázi přechodu do důchodu

Dílčí cíl 2: Rozvinout zázemí pro plnohodnotný život seniorů prostřednictvím kvalitních a dostupných zdravotních, sociálních a dalších služeb s ohledem na demografický vývoj.

Priorita 1: Rozvíjet zdravotně-sociální služby

Opatření 1.1: Usilování o propojení systému zdravotně-sociálních služeb a vytvoření systému komunitní zdravotně-sociální péče

Priorita 2: Podílet se na dostupném bydlení

Opatření 2.1: Výstavba bytových domů s pečovatelskou službou, bytových domů pro seniory a zřizování jednotek sdíleného bydlení pro seniory

Opatření 2.2: Zajišťování dostatečného počtu bezbariérových bytů

Opatření 2.3: Zpřístupňování bytového fondu seniorským domácnostem s nepřiměřenými náklady na bydlení

Priorita 3: Podpořit neformální pečovatele a další prvky komplexní péče o seniory

Opatření 3.1: Otevření dialogu k řešení situace neformálních pečovatelů (usilovat o politickou podporu)

Opatření 3.2: Posilování mezigeneračních vazeb a funkcí rodiny při neformální péči

Opatření 3.3: Podporování práce s pozůstalými

Dílčí cíl 3: Přispět k prodloužení aktivního a plnohodnotného života seniorů vytvářením uživatelsky příznivého prostředí včetně veřejného prostoru bez bariér.

Priorita 1: Odstraňovat fyzické bariéry

Opatření 1.1: Odstraňování bariér ve veřejném prostoru pro

- osoby s omezenou schopností pohybu a orientace
- Opatření 1.2: Podporování zpřístupnění dopravy pro seniory
- Opatření 1.3: Zkvalitňování veřejných prostranství formou instalace potřebného mobiliáře a chybějícího vybavení

Priorita 2: Odstraňovat společenské bariéry

Opatření 2.1: Usilování o změnu postoje společnosti ke stárnutí a k seniorům

Opatření 2.2: Podporování a realizování preventivních aktivit zaměřených na bezpečnost seniorů a aktivit vedoucích ke zvýšení pocitu bezpečí seniorů

Opatření 2.3: Předcházení neetickému jednání se seniory

Dílčí cíl 4: Zvýšit informovanost seniorů o veškerých tématech souvisejících s aktivním a zdravým stárnutím, nastavit procesy vzájemné komunikace a zavést moderní prvky v městské politice přípravy na stárnutí

Priorita 1: Podílet se na srozumitelné informovanosti a osvětě seniorů

Opatření 1.1: Zjišťování preferencí informačních zdrojů u různých skupin seniorů

Opatření 1.2: Realizování srozumitelné informovanosti a osvěty seniorů

Priorita 2: Podporovat informovanost a komunikační procesy mezi subjekty, aktivní realizaci dlouhodobé městské politiky stárnutí včetně participativního přístupu

Opatření 2.1: Podporování komunikace mezi seniory
Opatření 2.2: Dlouhodobé koncepční podporování
a stabilizování financování

6. Rodinná politika na úrovni městské části

aneb Jak postupovat při tvorbě koncepčně uchopené rodinné politiky v městské části

Následující text přináší souhrnné základní informace o koncipování rodinné politiky.

Protože je rodinná politika nejnovějším politickým tématem, je nutno její nezastupitelný význam někdy obhajovat. Rodinná politika má totiž dva náročné partnery. Jsou jimi politika sociální a politika zaměstnanosti. Na státní rovině se stává, že rodinná politika není partnerem, ale je jednou či druhou politikou negativně ovlivňována. Komunální rodinná politika (KRP) může případné disproporce zmírňovat.

Rodinná politika má na území městské části z pohledu politiky sociální i politiky zaměstnanosti následující přínosy:

- pomáhá rodině, aby naplňovala svoje funkce a nepropadala se do patologií – v tomto ohledu je partnerem sociální politiky (např. může pozitivně ovlivňovat prevenci rozpadu rodin se závislými dětmi a motivovat rodiny k péči o svoje potřebné členy rodiny)
- podporuje rodiny v realizaci jejich profesních plánů vhodnou nabídkou služeb a oceňováním zaměstnavatelů – v tomto ohledu je partnerem politiky zaměstnanosti
- motivuje mladé lidi zůstat v obci a realizovat svoje rodinná přání – v tomto ohledu napomáhá udržitelnému rozvoji a prosperitě obce

Komunální rodinná politika vytváří klima, v němž rodina dobře prosperuje.

Při koncipování rodinné politiky na lokální úrovni je proto potřebné si uvědomit, že:

Rodinná politika:

jejím cílem je umožnit rodině, aby realizovala svoje přání na základě principu svobodné volby.

RP necílí na sociální oblast, ale bezprostředně s ní souvisí, protože **RP vytváří prostředí**, kam je možno sociálně potřebné rodiny „směrovat“,

RP působí jako prevence vzniku sociálně-patologických jevů.

Rodinná politika má v porovnání se sociální politikou ve vytváření opatření následující specifika:

- Má zajistit rodině, aby si vybírala ze škály opatření při naplňování tzv. principu svobodné volby. Je proto nutná, pokud možno, optimální šíře nabídek podle současné potřeby rodin na daném území.
- Rodina je z pohledu rodinné politiky autonomní neboli nepotřebuje zásahy zvenčí. Potřebuje ale
- Ocenění a podnícení svého potenciálu.

6.1 Úspěch rodinné politiky předpokládá

Institucionální zajištění referátem pro rodinu. Nemusí se jednat zpočátku o celé pracovní místo. Jde ale o to, aby byla k dispozici obsazená pracovní pozice, která:

- spolupracuje s útvary místní správy a samosprávy
- uplatňuje prorodinný úhel pohledu
- komunikuje s dalšími aktéry (občanský a komerční sektor, odborníci) a propojuje je
- spolupracuje s konkrétními rodinami

- zajišťuje PR rodinné politiky v obci/měště/městské části
- dohlíží na realizaci koncepce rodinné politiky – podílí se na tvorbě akčního plánu a dohlíží na jeho realizaci.

Koncepční zajištění, které vytvoří nejen systematickou náplň práce referátu pro rodinu, ale i promyšlenou realizaci opatření podle priorit a cílů zvolených na základě předchozí analýzy situace v městské části,

Finanční zajištění. K tomu je možné využít dotační titul podporující aktéry rodinné politiky, zejména organizace nabízející služby pro rodiny nebo jejich členy (viz aktéři rodinné politiky).

6.2 Příklad koncepce rodinné politiky na úrovni městské části:

Tvorbě koncepce předchází zásadní rozhodnutí, zda:

- zahrnout do koncepce RP seniorskou politiku

Na vyšších úrovních státní správy se setkáváme s tím, že jsou obě koncepce odděleny. Na úrovni městské části, která je nejbližší rodinám a kde se opatření obou celků prolínají nejčastěji, je spojení obou koncepcí výhodou.

- zahrnout do koncepce sociálně-právní ochranu dětí

Na vyšších úrovních státní správy se setkáváme naopak s tím, že jsou obě koncepce spojeny. Vzhledem k výše uvedeným rozdílům mezi sociální a rodinnou politikou je osamostatnění obou politik a jejich opatření spíše výhodou. Lépe se oddělí prevence patologií od jejich napravování.

Stručně řečeno:

Fungující rodinu oceňujeme a rodinu zasaženou patologií podporujeme.

Jakou rodinu sledujeme:

- s dítětem do tří let věku
- s předškolním dítětem
- se školákem
- s dospívajícím
- s dospělým dítětem
- se seniorem
- seniorského věku
- a rodinu se specifickými potřebami:
 - s rodinným členem s handicapem
 - dlouhodobě pečující
 - etnicky odlišnou

Formální struktura koncepce:

1. Preambule vyjadřující politickou vůli
Jde o prohlášení voleného orgánu obce/městské části, odsouhlasené zastupitelstvem městské části, o rozhodnutí realizovat rodinnou politiku na úrovni městské části. Tento dokument zajistí kontinuitu rodinné politiky v průběhu více volebních období.
2. Obecná definice cílů
Obecné cíle byly popsány výše.
3. Analýza současné situace
Je užitečná pro optimální využití nákladů vynaložených na zvolená opatření. Dá se využít i analýza prováděná v rámci auditu familyfriendlycommunity.
4. Systematicky uspořádané oblasti podpory
Je možno zvolit například následující členění:
 - A. vytváření prostředí příznivého pro rodinu
 - B. podpora harmonizace rodinného a profesního života
 - C. podpora služeb pro rodiny
 - D. podpora informační činnosti

5. V návaznosti na definované cíle se rozpracují jednotlivé:
- oblasti podpory
 - jejich dílčí cíle
 - k oblasti příslušící opatření a způsob jejich realizace

Termín a specifikace opatření může následovat v akčním plánu.

Popisy jednotlivých oblastí rodinné politiky s příklady jsou uvedeny v kapitole 3.

6.3 Sledování a mapování důležitých ukazatelů

Potřebnost účinné rodinné politiky je většinou zdůvodňována, jak již bylo zmíněno v úvodu, demografickým stárnutím společnosti. To se děje ze dvou důvodů: prodlužuje se lidský věk a počet lidí starších věkových kategorií bude čím dál více narůstat, zatímco v mladších věkových kategoriích bude klesat. Zjednodušeně: život se prodlužuje a rodí se málo dětí.

Pro každý územní celek, tedy i pro městskou část, je velmi důležité sledovat vývoj na daném území. Nejde jen o počet obyvatel a věkové složení společnosti, ale i o strukturu domácností a o sledování stability rodinného soužití. Důležité je rovněž vědět, kolik organizací a s jakým programem služeb pracuje v dané městské části. Pravidelně se vyhodnocuje poptávka po předškolních a školních zařízeních.

Požizování dat je velmi nákladná záležitost, a je proto užitečné využívat studií pořizovaných statutárním městem Brnem.

7. Rodinná politika na úrovni statutárního města Brna a jeho spolupráce s městskými částmi

7.1 Stručný vhled do historie rodinné politiky města Brna

- 2007 Přijata Deklarace Rady města Brna na podporu rodiny.
- 2008 Schválení Koncepce rodinné politiky města Brna na zasedání Zastupitelstva města Brna.
- Zřízení funkčního místa „referent pro rodinu“.
 - Výhra v soutěži Obec přátelská rodině – kategorie měst nad 50 tis. obyvatel.
- 2016 Zřízení oddělení prarodinné politiky na Odboru zdraví Magistrátu města Brna.
- 2018 Schválení koncepčního materiálu pro oblast rodinné politiky „Plán zdraví města Brna 2018–2030“.

7.2 Činnost oddělení prarodinné politiky na Odboru zdraví Magistrátu města Brna

V této kapitole jsou uvedeny aktivity oddělení prarodinné politiky Odboru zdraví Magistrátu města Brna (OPP OZ MMB). Jeho činnost můžeme rozdělit podle prioritních oblastí, kterým je věnována pozornost:

Oblast podpory rodiny a aktivního stárnutí:

- Administrace dotačního programu „Dotace na projekty v oblasti podpory rodinné politiky“.
- Zajišťování činnosti Poradního sboru Rady města Brna pro rodinu.
- Vydávání Katalogu prarodinných organizací a služeb ve městě Brně.

- Vydávání Adresáře seniorských organizací v Brně.
- Spolupráce na projektu Family Point.
- Aktivní účast na kampani Národní týden manželství (únor).
- Aktivní účast na kampani Týden pro rodinu (květen).
- Aktivní účast na kampani Národní týden trénování paměti.
- Pořádání kampaně Brněnské dny pro seniory (září–říjen).
- Podpora sendvičové generace.
- Nasvícení Špilberku v rámci Světového dne předčasně narozených dětí.
- Akce pro veřejnost: Rozloučení s prázdninami na Riviéře, Koncert pro rodiny, Veletrh prorodinných organizací a služeb.
- Vzdělávání vedoucích klubů seniorů.
- Akce pro seniory.
- Pořádání městských sbírek.
- Příspěvkové organizace města Brna zřizují 5 dětských skupin.

Oblast podpory dobrovolnictví:

- Aktivní účast na projektu dobrovolnictví ve veřejné správě.
- Podpora dobrovolnictví seniorů.
- Spolupráce na udílení ceny Křesadlo.

Podpora odstraňování bariér ve městě Brně:

- Zajišťování činnosti Poradního sboru Rady města Brna pro bezbariérové Brno.
- Spolupráce na odstraňování bariér ve městě Brně.
- Zpracovávání podnětů občanů na bezbariérové úpravy, které přicházejí na e-mail bariery@brno.cz.
- Vydávání Atlasu přístupnosti centra města Brna pro osoby s omezenou schopností pohybu.
- Vydávání Atlasu přístupnosti zdravotnických zařízení ve městě Brně.
- Správa mapové aplikace Mapa přístupnosti Brna, dostupnou na

webu www.brno.cz/mapa-pristupnosti.

- Osvětové akce na podporu osob se zdravotním postižením.
- Vytváření projektů na podporu informování veřejnosti o problematice osob se zrakovým postižením.
- Realizace projektu nálepky Víťáme vodicího a asistenčního psa.
- Spolupráce na tvorbě situačních videospotů pro osvětu veřejnosti v oblasti přístupu k osobám se zrakovým postižením.
- Konzultace přístupnosti webových stránek pro osoby se zrakovým postižením.
- Aktivní účast na kampaních Evropský týden mobility, Den nevidomých, Tmavomodrý svět, Roztoč to a Neboj se mě.

Správa webové stránky www.brno-prorodiny.cz

7.3 Rodinná politika městské části ve vztahu k městu Brno

Městská část stejně jako statutární město Brno (SMB) realizuje rodinnou politiku v samostatné působnosti. Každá městská část má svá specifika, a proto se zcela jistě budou lišit i jejich opatření v oblasti podpory rodiny. Realizace rodinné politiky je vždy dána prioritami a možnostmi dané městské části.

Město Brno tedy ve vztahu k městské části zastává zejména tyto role:

- informační
- metodickou
- propagační

Nabízí setkávání zájemců o rodinnou politiku z řad zástupců městských částí za účelem vzdělávání v oblasti rodinné politiky a vzájemného sdílení zkušeností.

Nabízí možnost spolupráce na konkrétních aktivitách, ať už vzejdou z podnětu MČ, nebo města Brna.

Role městské části v realizaci RP SMB:

V současnosti městské části spolupracují s městem Brnem zejména v oblasti propagační a informační: do MČ jsou distribuovány tiskoviny, řada městských částí zveřejňuje na svých webových stránkách informace o pořádaných akcích nebo je uvádí ve svých periodikách.

Rodinná politika ovšem nabízí více možností spolupráce mezi MČ a SMB.

Městská část je z hlediska samosprávy svým obyvatelům blíží než statutární město Brno, respektive Magistrát města Brna a může znát potřeby svých obyvatel a lépe na ně reagovat. Navíc podněty z městských částí jsou pro SMB cenným zdrojem informací.

Vize v oblasti spolupráce na opatřeních rodinné politiky mezi statutárním městem Brnem a městskými částmi aneb K čemu chceme směřovat:

- V každé městské části pracuje zástupce pro rodinnou politiku.
- Probíhají pravidelná setkání se zástupci MČ – výměna zkušeností, vzájemná koordinace aktivit.
- Městské části realizují vlastní opatření v oblasti rodinné politiky dle svých potřeb a možností.
- Informace a podněty proudí mezi SMB a MČ, a to v obou směrech.
- Městské části a město Brno spolupracují na některých aktivitách (vzájemná propagace akcí, spolupořádání některých aktivit atp.).

8. Nástroje pro rozvoj rodinné politiky v MČ

Na základě zahraničních příkladů dobré praxe jsou městským částem k dispozici nástroje pro rozvoj rodinné politiky. Pozitivně působí v samotné městské části a ta prezentovanými zkušenostmi motivuje další.

8.1 Audit familyfriendlycommunity

Na území Jihomoravského kraje se od roku 2015 realizuje rakouský licenční nástroj Audit familyfriendlycommunity. Audit iniciuje vzájemné naslouchání mezi rodinami, organizacemi, které s rodinami pracují, a vedením obce s cílem najít optimální opatření, která jsou následně realizována v období tří let. Potom je možno celý proces opakovat. Název vychází z latinského slova audire – naslouchat. Nejde tedy o přizpůsobování rodinné politiky nějaké předem zvolené normě. Výhodami auditního procesu je, že používá licenční know-how, a umožňuje proto co nejefektivnější postup. Výběru opatření předchází analýza situace v dané městské části (či obci), kterou lze využít při tvorbě koncepce rodinné politiky nebo pro další rozhodování o jejím směřování. Procesem provází poradce a hodnotitel, kteří jsou financováni Jihomoravským krajem.

Certifikát obdrží každá obec, která úspěšně projde auditním řízením, z rukou hejtmána Jihomoravského kraje nebo jeho náměstka.

Bližší informace lze získat u Mgr. Bořivoje Sekaniny, e-mailový kontakt: sekanina.borivoj@kr-jihomoravsky.cz.

8.2. Soutěže Obec přátelská rodině a Obec přátelská seniorům

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhlašuje každoročně obě soutěže s cílem ocenit práci obcí a městských částí statutárních měst a podpořit tím rozvoj rodinné politiky na lokální úrovni.

Podmínky soutěže jsou dány metodikou, která je pro příslušný rok upravována. Stálým požadavkem bývá srozumitelným způsobem popsat prorodinná opatření v obci, jejich provázanost a smysluplnost. Obce jsou hodnoceny v kategoriích podle velikosti. Vítězové všech kategorií dostávají finanční odměnu, která je použita na další rozvoj rodinné politiky. Na rozdíl od auditu jde tedy o posuzování a porovnávání obcí mezi sebou navzájem.

Vítězné obce obdrží ocenění z rukou ministra/ministryně práce a sociálních věcí.

9. Zajímavé odkazy

www.rodinnapolitika.cz/priklady-dobre-praxe/

www.brno-prorodiny.cz

www.rodiny.cz

www.rodinnysvaz.cz

www.sitprorodinu.cz

www.auditfamilyfriendlycommunity.cz

www.tydenprorodinu.cz

www.tydenmanzelstvi.cz

zadal | Odbor zdraví

grafické zpracování a tisk | ARTAX, a.s.

náklad | 2000 ks

vydal | Statutární město Brno, Magistrát města Brna

prosinec 2020